

ОРГАНІЗАЦІЯ МОНІТОРИНГУ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЯКОСТІ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Покроєва Л.Д.,

к.пед.н., доцент

ректор Харківського обласного

науково-методичного інституту безперервної освіти

Рябова З.В.,

к.пед.н.

проректор Харківського обласного

науково-методичного інституту безперервної освіти

У статті розкрито питання організації моніторингу ефективності та якості післядипломної педагогічної освіти.

Ключові слова: моніторинг, ефективність, якість освіти

The article is about organization of monitoring of efficiency and quality of postgraduate pedagogical education.

Key words: monitoring, efficiency, quality of education

В статье раскрыты вопросы организации мониторинга эффективности и качества последипломного педагогического образования.

Ключевые слова: мониторинг, эффективность, качество образования.

Пріоритетне місце в національній системі безперервної освіти займає післядипломна освіта, яка забезпечує фахову компетентність громадян, поглиблення, розширення і оновлення професійних знань, умінь і навичок. Стратегія роботи системи післядипломної педагогічної освіти полягає у тому, що навчальні заклади цієї системи працюють не стільки на функціонування системи освіти, скільки на її розвиток. Це передбачає зміну ретрансляційних завдань на дослідницькі, на виявлення освітніх потреб, вивчення специфіки освітніх процесів в системі освіти, супроводження реформування загальної середньої освіти.

Процес управління в закладі післядипломної педагогічної освіти є невід'ємною складовою управління соціальними системами.

Кожна соціальна система складається з двох самостійних, але взаємопов'язаних підсистем – керованої (об'єкт управління) та керуючої (суб'єкт управління). До керованої підсистеми належать елементи, які забезпечують процес створення матеріальних і духовних благ, до керуючої – елементи, які забезпечують процес управління як цілеспрямований вплив на колектив людей, задіяних у керованій підсистемі. Чим більше соціальна система є розвиненою, тим більше досконалим у ній є механізм зворотного зв'язку.

Процес управління в соціальних системах це визначення цілеспрямованого впливу на керовану систему для її впорядкування. Для забезпечення цілеспрямованості, узгодженості функціонування та розвитку керованої підсистеми.

Успішність управлінської діяльності певною мірою залежить від дотримання системного принципу зворотного зв'язку інформаційних потоків, сутність якого полягає у зв'язку між отриманим ефектом та управлінським впливом.

На сьогодні механізмом своєчасного зворотного зв'язку в умовах адаптивного управління в соціально-педагогічних системах, зокрема в закладі післядипломної педагогічної освіти є *моніторинг*.

Метою даної статті є описання системи моніторингу якості надання освітніх послуг закладом післядипломної педагогічної освіти.

Під моніторингом в закладі післядипломної педагогічної освіти ми розуміємо інформаційну систему, яка постійно змінюється завдяки безперервності відстеження певного об'єкта за виділеними параметрами, факторами та критеріями управління з метою прийняття оперативного управлінського рішення щодо прогнозування подальшого його розвитку.

Об'єктами моніторингу є будь-який процес у соціально-педагогічних системах. Об'єктами моніторингу ефективності та якості післядипломної педагогічної освіти виступають напрями основної діяльності ОППО.

Напрямами основної діяльності інституту післядипломної педагогічної освіти виступають:

- якість інформаційно-аналітичного забезпечення;
- якість навчального процесу;
- ефективність науково-методичного супроводу;
- результативність науково-дослідної роботи

Зазначені напрями є об'єктами моніторингу ефективності та якості післядипломної педагогічної освіти.

Розкриємо сутнісні характеристики кожного об'єкту моніторингу.

Якість інформаційно-аналітичного забезпечення. Основним завданням забезпечення якості інформаційно-аналітичного забезпечення є отримання та обробка інформації про стан функціонування та розвитку загальної середньої освіти в регіоні. Показниками даного об'єкту моніторингу виступають:

- *умови функціонування та розвитку* загальної середньої освіти в регіоні: організація системи управління, організація роботи з педагогічними кадрами, матеріально-технічне забезпечення навчально-виховного процесу, соціальний захист, адаптація, збереження та зміцнення здоров'я учнів і працівників;

- *реалізація освітнього процесу*: моніторинг змісту навчання; моніторинг навчання; моніторинг викладання.

- *результати освітнього процесу*: стан загальноосвітньої підготовки (рівень компетентності) випускників, їх соціальної адаптації.

Функціонально якість інформаційно-аналітичного забезпечення працює на реалізацію таких завдань:

1. Збір та обробка інформації за виділеними показниками стану функціонування та розвитку загальної середньої освіти в регіоні.

2. Надання методичної допомоги щодо забезпечення належного рівня надання освітніх послуг в регіоні.

3. Аналіз навколишнього та внутрішнього освітнього середовища.

4. Розробка стратегічних прогнозів на основі аналізу тенденцій ринку освітніх послуг, кон'юнктури, попиту, реакції споживача на появу нових видів пропозицій.

5. Розробка пропозицій щодо розширення, відкриття (скорочення, згортання) факультетів, курсів, кружків, секцій тощо.

6. Створення інформаційно–аналітичного банку чинних стандартів, норм і вимог до умов, рівню якості й змісту наданих освітніх послуг.

Якість навчального процесу. Напряма, що забезпечує якість навчального процесу виступає модернізація *змісту навчання* шляхом розробки програм освітньої діяльності курсів підвищення кваліфікації на основі узгодження державного замовлення та потреб освітянського загалу та *процесу навчання*: достатність умов, ресурсів, доцільність обраних форм та методів навчально-пізнавальної діяльності, самостійної роботи слухачів тощо. Крім цього вагомою складовою якості навчального процесу виступає забезпечення отримання результатів: відстеження поточних результатів: навчання, викладання, змісту; аналізу кінцевих результатів після завершення курсового підвищення кваліфікації; проектування саморозвитку та самооцінювання професійної компетентності та особистісного росту слухачів курсів у міжкурсний період.

Ефективність науково-методичного супроводу характеризується органічним поєднанням двох процесів: наукове дослідження явищ педагогічної дійсності (реалізація програмно-цілевих проектів в регіоні) та науково-методичний супровід процесів в загальній середній освіті регіону (проведення консультацій очних та в режимі Інтернет-конференцій, організація та проведення семінарів, конференцій, різного рівня тощо).

Основними завданнями науково-методичного супроводу виступає визначення якості діяльності методичних структурних підрозділів та

розробка уніфікованих підходів до оцінювання якості за всіма напрямками діяльності навчальних закладів і методичних служб.

Результативність науково-дослідної роботи. Сутність даного об'єкту моніторингу визначається проведенням дослідно-експериментальної діяльністю в регіоні. Завданням якої є визначення пріоритетних напрямів модернізації (створення освітніх округів та описання їх функціоналу); розробка регіональних програм розвитку освіти (розробка програми впровадження профільного навчання в регіоні); обґрунтування необхідності зміни форм організації діяльності навчальних закладів в регіоні.

Інструментарієм моніторингу ефективності та якості післядипломної педагогічної освіти виступає кваліметричний підхід.

Кваліметрія (слово латинського походження) - це кількісний опис якості процесів або предметів.

Останнім часом для вимірювання в педагогічних дослідженнях для кількісної точної та об'єктивної характеристики стану об'єкта використовують факторно-критеріальне моделювання, яке здійснюється на засадах кваліметрії.

Так, Л.В. Ішкова зазначає, що сутність управління соціально-педагогічною системою полягає в безперервному оцінюванні, тобто в зіставленні поточних показників цільових параметрів з нормативними. Відхилення служать сигналом для управлінських впливів, які повертають систему в нормальний стан. У штучно створених соціальних системах нормативні показники цільових параметрів устанавлюються свідомо на основі теоретичних і емпіричних досліджень. Тому якість оцінки, а значить і якість управління соціальними системами, залежить від якості визначення цих показників (стандартів).

Сутність факторно-критеріального моделювання полягає у створенні відповідної моделі бажаного стану об'єкта (якість) через виділення параметрів (напрямів діяльності), факторів (складних властивостей) та критеріїв прояву факторів (простих властивостей). Іншими словами –

відбувається створення нормативної моделі (еталону), за допомогою якої відстежується стан розвитку об'єкта та відбувається його спрямування на бажаний результат.

Тобто застосування саме кваліметрії дає змогу формалізувати якісні характеристики відповідних явищ і процесів шляхом їх поділу на простіші, визначити нормативний чи стандартний їх перебіг через систему критеріїв – показників діяльності (розвитку) об'єкта управління, що забезпечує замірювання результатів, які фіксують досягнення мети на певний час.

Наведемо приклади кваліметричних моделей за допомогою яких визначається ефективність та якість післядипломної педагогічної освіти у таблицях 1,2.

Таблиця 1

Факторно-критеріальна модель діяльності викладача ХОНМІБО

№	Фактори (Ф)	Вагомість факторів (m)	Критерії оцінки факторів	Вагомість критеріїв (v)	Ступінь проявлення критеріїв	Значення коефіцієнта	Час тко ва оцінка критерію	Час тко ва оцінка фактору
I	Навчальна робота	0,35	1. Рівень проведення навчальні занять (рейтинг)	0,15	K1	0,8		0,00
			2. Підготовка роб. програм (тез лекцій)	0,12	K2	0,7		
			3. Дидактичне забезпечення занять (розд. матеріали, відео, комп. підтримка тощо)	0,08	K3	1		
II	Навчально-методична робота	0,25	4. Розробка програм освітньої діяльності курсів	0,07	K4	0,9		0,00
			5. Підготовка методичних рекомендацій слухачам курсів	0,07	K5	0,8		
			6. Розробка спецкурсів	0,04	K6	0,8		
			7. Розробка інших метод. Матеріалів	0,02	K7	0,8		
			8. Розробка методичного забезпечення дистанційного навчання	0,03	K8	0,8		

			9. Рецензування та експертиза авт. програм, робіт пед. ярмарку	0,02	K9	0,5		
III	Наукова робота	0,25	10. Захист дисертацій	0,1	K10	1		0,00
			11. Науково-методичні публікації (посіб., статті, тези)	0,08	K11	0,7		
			12. Участь у конференціях, семінарах	0,04	K12	0,75		
			13. Інші види роботи (відгуки, редагування, реценз. тощо)	0,03	K13	0,5		
IV	Організаційно-методична робота	0,1	14. Робота куратора навчальної групи	0,04	K14	0,9		0,00
			15. Участь у роботі журі предметних олімпіад, конкурсів	0,05	K15	0		
			16. Інші види роботи (організація конфер., семінарів)	0,01	K16	0,75		
V	Виконавча дисципліна	0,05	17. Своєчасне виконання завдань	0,03	K17	0,75		0,00
			18. Дотримання трудової дисципліни	0,02	K18	0,8		
	Заг. оцінка в частках одиниці:	1						0,00

Таблиця 2

Базова модель оцінки діяльності Центрів
Харківського обласного науково-методичного інституту
безперервної освіти

№ з/п	ФАКТОРИ (Напрямки діяльності)	Вагомість факторів	КРИТЕРІЇ (Складові діяльності)	Вагомість критеріїв	Ступінь проявлення складових	Часткова оцінка критерію	Часткова оцінка фактору
1.	Організаційна робота	0,4	1. Планування діяльності	0,2			
			2. Документальне оформлення роботи	0,2			
			3. Організація та проведення масових заходів з учнями та вчителями	0,5			
			4. Оперативна робота	0,1			
2.	Методична робота	0,5	5. Підвищення професійного рівня	0,15			
			6. Проведення масових заходів з педагогічними працівниками	0,2			

			7. Експертна діяльність	0,2			
			8. Проведення методичних виїздів - ДАРів	0,15			
			9. Аналіз стану викладання предметів	0,2			
			10. Проведення консультацій	0,1			
3.	Видавнича діяльність	0,1	11. Розробка методичних рекомендацій, посібників тощо	0,6			
			12. Підготовка та видання статей, тез доповідей	0,4			
	Загальна оцінка в частках одиниці:	1					

Запропоновані моделі використовуються за допомогою комп'ютерної підтримки, яку розроблено у табличному редакторі Excel, що значно полегшує обчислення та порівняння.

Проведення моніторингу ефективності та якості післядипломної педагогічної освіти забезпечило вищий рівень культури управління, виявило чіткість та злагодженість діяльності всіх структурних компонентів загальної середньої освіти в регіоні, дало можливість побачити зростання ефективності функціонування системи в цілому і спрямувати її у заданому напрямку та режимі.

Список використаних джерел

1. Азгальдов Г.Г., Райхман Э.П. О квалиметрии. – М.: «Издательство стандартов», 1972. – 172 с.
2. Дмитренко Г.А. Стратегічний менеджмент у системі освіти: Навч. посіб. – К., МАУП, 1999. – 176 с.
3. Дмитренко Г.А., Олійник В.В., Ануфрієва О.Л. Цільове управління: вимірювання результативності діяльності учнів і педагогів: Навч. - метод. посібник. К.: УПКККО, 1996. – 84 с.

4. Єльнікова Г.В. Основи адаптивного управління: курс лекцій. – К.: ЦППО АПН України, 2002. – 133 с.
5. Ишкова Л.В. Педагогическая квалиметрия в теории и практике дополнительного профессионального образования // Школьные технологи, 2002, №1 С.170-174
6. Новак В.О. Основи теорії управління: Навчальний посібник – К.: НАУ, 2001. – 236 с.
7. Освітній менеджмент: Навчальний посібник / за ред. Л.Даниленко, Л.Карамушки. – К.: Шкільний світ, 2003. – 400 с.
8. Щёкин Г.В. Основы кадрового менеджмента: Учебник. – 3-е изд., перераб. И доп. – К.: МАУП, 1999. – 288 с.
9. Черепанов В.С. Экспертные оценки в педагогических исследованиях. – М.: Педагогика, 1989. – 152 с.